

Nyílt levél a Debreceni Egyetem Szenátusának

Tisztelt Szenátus!

Önök, a Debreceni Egyetem Szenátusa, úgy határoztak, hogy *Civis Honoris Causa* címet adományoznak Vlagyimir Putyin orosz elnöknek. A döntés példa nélküli a felsőoktatás rendszerváltás utáni történetében: magyar egyetemek az utóbbi időben tartózkodtak attól, hogy elnyomó rendszerek képviselőit kitüntetessenek. Túl azon a meggyőződésünkön, amely szerint a civilizált világban nem létezhet olyan indok, amely igazolhatná egy elnyomó rezsim legfőbb vezetőjének egyetemi kitüntetését, szeretnénk felhívni a figyelmet arra is, hogy a Debreceni Egyetem Szenátusának döntése jogsértő.

Az egyetemi autonómia lényeges eleme, hogy az intézmény maga határozhat címek, kitüntetések alapításáról és azok odaítéléséről. Így tesz a Debreceni Egyetem szabályzata¹ is a *Civis Honoris Causa* cím alapításával és odaítélése feltételeinek meghatározásával. Eszerint a Szenátus évente legfeljebb két olyan személynek ítélheti oda a címet, akik *egyrészt* kimagasló közéleti vagy művészeti tevékenységet fejtettek ki, *másrészt* szakmailag, erkölcsileg vagy anyagilag támogatták az egyetemet. A díszpolgári cím – természeténél fogva – erkölcsi elismerés, de az egyetemi szabályzat szerint szervezeti és oktatási jogosultságok is kapcsolódnak hozzá. Ezek alapján a cím birtokosa:

- tanácskozási joggal részt vehet az egyetemi Szenátus ülésein,
- tanácskozási joggal részt vehet az őt a címre felterjesztő kar (ha volt ilyen) kari tanácsának ülésein, továbbá
- kurzust és előadássorozatot is hirdethet az őt felterjesztő karon (ha volt ilyen).

E rendelkezések kifejezésre juttatják, hogy amikor a Debreceni Egyetem a díszpolgárának, jelen esetben Putyin elnöknek a cím adományozásával megköszöni támogatását, akkor az egyetemhez nem kapcsolódó közéleti szerepvállalása tekintetében is kifejezi erkölcsi elismerését. Ez megnyilvánul abban is, hogy a tanácskozási jog biztosítása révén a díszpolgár véleményét fontosnak tartja az egyetem vezető testületének munkája során a szenátusi döntések kialakításakor. A felhatalmazás egyetemi kurzusok tartására azt biztosan jelenti, hogy a kitüntető szerint a kitüntetett a hallgatóság épülésére szolgáló előadásokat képes tartani.

¹ Egyetemi kitüntetések és címek adományozásának rendje a Debreceni Egyetemen (2017. február 23.) 22. §

Még ha a Debreceni Egyetem vezetése a díszpolgárrá nyilvánítást hivatalosan az egyetemnek szánt szereppel magyarázza a Paks II programban, a cím adományozásával nem csak ezért mond köszönetet. **A díszpolgári cím adományozásával szabályzata alapján az egyetem Putyin elnök teljes közéleti tevékenységéért fejezi ki erkölcsi elismerését.**

Álláspontunk szerint a Szenátus ezt jogszerűen nem teheti meg.

a) Bármely polgárnak alkotmányosan védett joga, hogy – mindaddig, amíg ezzel más jogait nem sérti – akár a jogállami és demokratikus alapértékekkel, az emberi jogokkal ellentétes véleményt hangoztasson. A Szenátus az egyetemi autonómia alapján ugyanerre nem jogosult. A Debreceni Egyetem közintézmény, amely csak az alkotmányos alapértékek tiszteletben tartásával hozhat döntést: **az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság megsértését semmilyen módon nem támogathatja, nem pártolhatja.**

Putyin elnök díszpolgári címe eszerint csak akkor lehet jogszerű, ha az orosz elnök politikai tevékenységével szemben emberi jogi vagy más jogállami kifogást a Szenátus nem tart megfogalmazhatónak. Vagyis ha a Szenátus nem tartja elfogadhatatlannak azokat a durva jogsértéseket, amelyeket a putyini autoriter rezsim napi szinten alkalmaz az Orosz Föderáció területén és azon kívül, például Ukrajnában vagy a Kaukázusban, más országok polgáraival és saját demokratikus ellenzékével, a civilekkel, az újságírókkal és szabadon gondolkodó állampolgáraival szemben; a Krím-félsziget nemzetközi jog megsértésével megtörtént megszállását, továbbá azokat a befolyásszerzési kísérleteket, amelyekkel az orosz hatalom közös otthonunkat, az Európai Uniót gyengíteni próbálja.

b) Az egyetemek vezetésének, így a szenátusnak is elsődleges feladata az egyetem autonómiájának védelme, ami által garantálják, hogy az egyetemi polgárok, oktatók és hallgatók tudományos, szakmai tevékenységüket politikai befolyástól mentes környezetben, szabadon végezhesék. A szenátus döntései nem sérthetik és nem veszélyeztethetik az egyetemi autonómiát. Ez nem csak abban nyilvánul meg, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel ellenáll a függetlenséget sértő kormányzati intézkedéseknek, hanem értelemszerűen **maga sem hozhat olyan döntést, amelynek célja, hogy a kormány politikai érdekeit kiszolgálja.**

Eszerint Putyin elnök díszdoktori címe csak akkor lehetne jogszerű, ha az nem lenne kifejezetten úgy értékelhető, mint amely a kormány aktuális politikai törekvéseinek támogatását célozza. A Szenátusnak Putyin elnök elismerésének politikai jelentésével

tisztában kellett lennie, hiszen a cím odaítélésének feltételeként éppen a díszpolgár közéleti tevékenységének jelentőségét kellett értékelnie.

Amíg az elnyomó rendszerek felemelkednek és elporladnak, a kitüntetési listák megmaradnak. Önök abban biztosan tévednek, hogy az egyetemük becsületén ejtett foltért a Roszatom üzleti természetű kárpótlást nyújthat. Ahhoz a Roszatom összes pénze sem lehet elég. Vajon kiszámolták-e, hogy mostantól hány reménybeli partnerük fogja elhárítani az önök meghívásait a szakmai és tudományos együttműködésre? Felmérték-e, hogy a hazai és a nemzetközi szakmai és tudományos együttműködésben döntésükkel mekkora károkat okoznak a Debreceni Egyetem közösségének?

Mindezekre tekintettel kérjük, hogy a Debreceni Egyetem Szenátusa Vlagyimir Putyin *Civis Honoris Causa* címét, amelyet jogsértően ítelt oda, vonja vissza.

Tudjuk, hogy az egyetemek autonómiáját a kormányzat a kancellári és a konzisztórium intézmények bevezetésével már évekkel ezelőtt kikezdte, a CEU ügye pedig megüzente a felsőoktatási autonómiáknak, hogy nem csak szabadságuk van veszélyben, de a létük is politikai diszkréció tárgyává tehető. E kiszolgáltatottság mellett meg kell becsülni az egyetemek csendesebb, visszafogottabb ellenállását is az autonómiájukat érő támadásokkal szemben. Az egyetemektől kevesen várják el, hogy nyilvánosan el is ítéljék a külföldi elnyomó politikákat (bár például az akadémiai szolidaritás kinyilvánítása a politikai támadásokat elszenvedő egyetemek és tudósok iránt elvárható). Nagy a különbség ugyanakkor az erkölcsi vétkek feletti hallgatás és azok támogatása között. Önök kötelesek ellenállni az olyan, akár informális politikai törekvésekkel szemben, amelyek az egyetemet a kormány politikájának szolgálatába akarják állítani.

Budapest, 2017. augusztus 30.

Majtényi László és Somody Bernadette

az EKINT munkatársai nevében is